

Sygn. akt II CZ 23/14

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lipca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

w sprawie ze skargi M. K., C.

K. i J. G.

z udziałem [...]

o wznowienie postępowania zakończonego

prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w S.

z dnia 21 grudnia 2009r.,

wydanym w sprawie z wniosku C. K.

przy uczestnictwie [...]

o zasiedzenie ,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 lipca 2014 r.,

zażalenia skarżących – M. K., C. K.

i J. G.

na postanowienie Sądu Okręgowego w S.

z dnia 21 października 2013 r.,

oddala zażalenie i odstępuje od obciążenia skarżących kosztami postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

W skardze z dnia 15 lipca 2013 r., która wpłynęła do Sądu Okręgowego w S. w dniu 9 sierpnia 2013 r. skarżący: C. K., M. K. i J. G. domagali się wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w S. z dnia 21 grudnia 2009 r., I Ca .../09, z powołaniem się na podstawę wznowienia określoną w art. 403 § 2 k.p.c. W skardze podnieśli, że M. K. w dniu 5 września 2012 r. uzyskała ekspertyzę grafologiczną sporządzoną przez A. K. w dniu 3 września 2012 r. z której wynika, że pismo i podpis na „Ostrzeżeniu” z dnia 17 stycznia 1994 r. nie zostały sporządzone przez S. B. Skarżąca ta, jako pełnomocnik ojca C. K. wystąpiła na tej podstawie z wnioskiem o wykreślenie ostrzeżenia o niezgodności stanu księgi wieczystej nr [...] z rzeczywistym stanem prawnym dokonanego w dniu 5 maja 1994 r. na podrobiony wniosek. Sąd wieczystoksięgowy go uwzględnił, o czym powiadomił zawiadomieniem z dnia 8 maja 2013 r.

Skarżący wskazali, że J. G. z tego zawiadomienia dowiedziała się, że Sąd wykreślił wpis ostrzeżenia, który stał się podstawą uznania przez Sąd Okręgowy w S. w sprawie I Ca .../09, że doszło do przerwania biegu zasiedzenia przedmiotowej nieruchomości na rzecz małżonków I. i C. K. W skardze podniesiono także, że przedstawienie wcześniej odpisu z księgi wieczystej z dnia 16 maja 2013 r., odpisu postanowienia spadkowego dnia 21 grudnia 2012 r. po zmarłej w dniu 9 września 2011 r. uczestniczce postępowania o zasiedzenie I. K. i odpisu aktu małżeństwa J. G. nie było możliwe z uwagi, na to „iż możliwość działania dla M. K. i J. G. otworzyła się w chwili śmierci I. K., bowiem są jej spadkobiercami” .

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 21 października 2013 r. odrzucił skargę. W sprawie, w której skarga została wniesiona, Sąd Rejonowy w Ł. postanowieniem z dnia 26 czerwca 2009 r. stwierdził, że małżonkowie F. K. oraz J. K., I. K. nabyli na prawach wspólności ustawowej przez zasiedzenie z dniem 15 października 1956 r. prawo własności nieruchomości składającej się z działek ewidencyjnych nr 82, 136, 256 i 271 o pow. 12,8 ha położonych we wsi W. objętych księgą wieczystą Nr [...]. W wyniku rozpoznania apelacji wnioskodawcy C. K., postanowieniem z dnia 21 grudnia 2009 r. I Ca .../09, Sąd Okręgowy w S. zmienił

zaskarżone postanowienie w ten sposób, że umorzył postępowanie w zakresie żądania zasiedzenia na rzecz F. K. i J. K. i oddalił wniosek o zasiedzenie na rzecz C. K. i I. K., a w pozostałym zakresie apelację oddalił.

C. K., M. K. wystąpili już poprzednio ze skargą o wznowienie tego samego, co obecnie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Okręgowego w S. z dnia 21 grudnia 2009 r I Ca .../09. W tej pierwszej skardze podnieśli także, że zaskarżone orzeczenie zostało oparte na dokumencie podrobionym, ponieważ pismo i podpis na wniosku wieczystoksięgowym z dnia 17 stycznia 1994 r., nie pochodzi od S. B. (siostry wnioskodawcy i skarżącego). Wskazali, że na okoliczność tę nie mogła powołać się skarżąca także wtedy – M. K., a fakt podrobienia tego dokumentu wskazuje prywatna ekspertyza grafologiczna z września 2012 r., dołączona do skargi.

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2012 r. I Ca .../12, Sąd Okręgowy także odrzucił poprzednio wniesioną skargę ze względu na nieistnienie powołanej podstawy wznowienia. Podniósł, że ekspertyza grafologiczna stanowi środek dowodowy, na którą strony, w tym także - wnioskodawca, mogły się powołać w prawomocnie zakończonym postępowaniu rozpoznawczym o zasiedzenie. Pełnomocnik wnioskodawcy już w postępowaniu pierwszoinstancyjnym (sygn. akt I Ns .../08) kwestionował autentyczność wniosku o wpisanie ostrzeżenia w księdze wieczystej i wnosił o przeprowadzenie opinii z biegłego grafologa, który to wniosek nie został uwzględniony. Ponadto wskazał, że kwestia, kto własnoręcznie podpisał wniosek o wpisanie ostrzeżenia nie miała decydującego znaczenia w sprawie o zasiedzenie; wystarczyło, że informacja mogąca być podstawą wpisu (także z urzędu) pochodziła od osoby uprawnionej, a Stefania Bednarek (siostra wnioskodawcy) podejmowała w tym czasie czynności procesowe negujące prawa wnioskodawców i ostatecznie potwierdziła treść wniosku ostrzeżenia.

W zażaleniu na postanowienie z dnia 4 grudnia 2012 r. skarżący zarzucili naruszenie art. 410 § 1 w zw. z art. 403 § 2 k.p.c. i wnosili o uchylenie zaskarżonego postanowienia. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 20 września 2013 r., II CZ 49/13, zażalenie to oddalił. Podniósł, że do wznowienia

postępowania w sprawie o zasiedzenie na podstawie art. 524 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. należy stosować odpowiednio przepisy o wznowieniu postępowania w postępowaniu procesowym, w tym także przepis art. 403 k.p.c. określający podstawy wznowienia (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2011 r., I CZ 79/11, nie publ.).

Podkreślił, że skarżący w zażaleniu podnosili, że istniała - wbrew stanowisku Sądu Okręgowego - podstawa wznowienia określona w art. 403 § 2 k.p.c., ponieważ załączona do skargi ekspertyza grafologiczna z dnia 3 września 2012 r. stanowi nowy środek dowodowy stwierdzający sfałszowanie podpisu pod wspomnianym wnioskiem ostrzeżenia z 1994 r., a ostrzeżenie to - w ocenie Sądu Okręgowego - prowadziło do przerwania biegu terminu prowadzącego do zasiedzenia nieruchomości wskazanej we wniosku (art. 123 k.p.c. w związku z art. 175 k.c.). Podzielił jednak stanowisko Sądu Okręgowego, że przedstawiona przez skarżących ekspertyza grafologiczna z dnia 3 września 2012 r. nie stanowiła nowego środka dowodowego określonego w art. 403 § 2 k.p.c. W toku postępowania przed sądem pierwszej instancji pełnomocnik wnioskodawcy kwestionował już bowiem autentyczność wniosku o wpisanie ostrzeżenia w księdze wieczystej, w której ujawniono nieruchomość objętą wnioskiem o zasiedzenie. Wniosek pełnomocnika - wnioskodawcy o dokonanie opinii grafologicznej nie został uwzględniony, a w apelacji wnioskodawcy nie ponowiono takiego wniosku i nie przekładano prywatnej ekspertyzy grafologicznej. W postępowaniu tym uczestniczyła poprzedniczka prawna skarżącej I. K., toteż nie może być brana pod uwagę sugestia skarżącej M. K. o niemożności wykorzystania ekspertyzy grafologicznej w postępowaniu o zasiedzenie.

Sąd Najwyższy uznał także za trafne stanowisko Sądu Okręgowego, co do tego, że kwestia własnoręcznie podpisanego wniosku o wpis ostrzeżenia nie miała jednak decydującego znaczenia przy rozstrzygnięciu sprawy zakończonej wydaniem prawomocnego postanowienia z dnia 21 grudnia 2008 r., I Ca .../09. W sprawie bowiem zasadniczym problemem była kwestia, czy i jakie zdarzenia mogły doprowadzić do przerwania biegu terminu zasiedzenia nieruchomości objętej wnioskiem (art. 123 k.p.c. w zw. z art. 175 k.c.). Skoro w postępowaniu rozpoznawczym ustalono, że S. B. w określony sposób popierała wniosek o wpis

ostrzeżenia (negowała prawa wnioskodawców, potwierdzała treść wniosku i była co najmniej inicjatorką jego złożenia), to dla oceny, czy nastąpiło przerwanie biegu zasiedzenia nie ma już znaczenia prawna strona tego wniosku, tj. fakt własnoręcznego podpisu wniosku. W rezultacie doszło do przerwania biegu zasiedzenia i ostatecznie nie mogło być ono stwierdzone na rzecz wnioskodawcy i jego żony. Podkreślił też, że z ustaleń Sądów w postępowaniu o zasiedzenie wynika, że S. B. podejmowała czynności zmierzające do jej uwłaszczenia i kwestionowała zasadność wydania aktu własności ziemi na rzecz wnioskodawcy. Wbrew zatem twierdzeniom skarżących, nie była "osobą niezainteresowaną nieruchomością" (s. 4 uzasadnienia zażalenia) i jej czynności - kwestionujące prawa i wnioskodawcy - mogły doprowadzić do przerwania biegu zasiedzenia.

W uzasadnieniu obecnie zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy stwierdził, że w sprawie zakończonej zaskarżonym postanowieniem z dnia 21 grudnia 2009 r. ustaleniem niespornym było, że C. K. i I. K. od 1964 r. byli posiadaczami samoistnymi gospodarstwa rolnego w skład którego wchodziły sporne działki ewidencyjne. Bieg terminu zasiedzenia został jednak przerwany przez S. B. w wyniku podjętych w 1972 r. działań zmierzających do ich uwłaszczenia, a następnie w wyniku jej odwołania od aktu własności ziemi wydanego na rzecz C. K., w wyniku którego akt ten został uchylony decyzją z dnia 26 kwietnia 1973 r. Stwierdził, że następną czynnością przerywającą bieg zasiedzenia stanowiło złożenie przez S. B. wniosku z dnia 17 stycznia 1994 r. o wpis ostrzeżenia w księdze wieczystej nr [...].

Odnosząc się do skargi J. G. Sąd Okręgowy wskazał, że ekspertyza grafologiczna stanowi środek dowodowy, na którą strony mogły się powołać w prawomocnie zakończonym postępowaniu rozpoznawczym. Powtórzył, że pełnomocnik wnioskodawcy już w toku postępowania pierwszoinstancyjnego w sprawie I Ns .../08 w postępowaniu kwestionował autentyczność wniosku o wpisanie ostrzeżenia w księdze wieczystej i wnosił o przeprowadzenie opinii z biegłego grafologa. Wniosek ten nie został uwzględniony, zaś w apelacji nie ponowił żądania dopuszczenia dowodu z opinii grafologa, ani nie przedłożył do analizy w instancji odwoławczej prywatnej ekspertyzy, na którą obecnie się powołuje. Podkreślił, że wbrew przekonaniu skarżących, z okoliczności sprawy

wynikało domniemanie, że S. B. w bezpośrednim związku czasowym ze złożeniem wniosku negowała prawo skarżących i była co najmniej inicjatorką jego złożenia.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego w S. z dnia 21 października 2013 r. skarżący zarzucili naruszenie art. 410 § 1 w zw. z art. 403 § 2 k.p.c. i wnosili o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 410 § 1 k.p.c. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. Podstawy skargi o wznowienie postępowania wyczerpująco określają przepisy art. 401, 401¹ i 403 k.p.c. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 października 1999 r. II UKN 174/99 (OSNP 2001, nr 4, poz. 133), a następnie w postanowieniu z dnia 21 września 2007 r. V CZ 88/07 (LEX nr 486003), jeżeli z uzasadnienia skargi wynika, że okoliczności w niej wskazane nie wyczerpują ustawowej przesłanki wznowienia postępowania., to podnoszona w żądaniu podstawa prawna żądania nie zachodzi. W takim przypadku skarga nie jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia i podlega odrzuceniu, stosownie do art. 410 § 1 k.p.c. (por. także postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, Biul. SN 2005, nr 9, s. z dnia 26 września 2007 r. IV CZ 48/07, LEX nr 485887 i z dnia 15 stycznia 2008 r. III UZ 13/07, LEX nr 442729).

Skarżący podnieśli naruszenie art. 403 § 2 k.p.c., czyli po raz kolejny odwołali się do podstawy późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. W zażaleniu przeoczono jednak, że tę podstawę wznowienia mogą stanowić tylko okoliczności faktyczne, które istniały w czasie trwania prawomocnie zakończonego postępowania. Innymi słowy, nie stanowią jej okoliczności faktyczne, które nastąpiły dopiero po chwili istotnej dla oceny czasowych granic prawomocności (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1933 r., CII 3/33 Zb. Orz. 1934, nr II, poz. 96 i uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1969 r., III PZP 63/68, OSNCP 1969, nr 12, poz. 208). Także w wypadku środków dowodowych, które mają stanowić podstawę wznowienia, w judykaturze utrwalony

jest pogląd, że konieczne jest aby istniały one w czasie trwania prawomocnie zakończonego postępowania, czyli przed uprawomocnieniem się zaskarżonego orzeczenia (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 1934 r., C.II 423/34, Głos Sądownictwa 1934, nr 12 s. 938 i postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1975 r., III PZ4/75, OSNCP 1976, nr 2, poz. 38, i z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007, nr 3- 4, poz. 48). Z tego już podstawowego względu skarga nie została oparta na powołanej podstawie wznowienia i musiała ulec odrzuceniu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego, ugruntowany jest ponadto pogląd, że niemożność skorzystania w poprzednim postępowaniu z określonych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych nie zachodzi, gdy istniała obiektywna możliwość powołania ich w tym postępowaniu, a tylko na skutek opieszałości, zaniedbania, zapomnienia czy błędnej oceny potrzeby powołania strona tego nie uczyniła (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1968 r., I CO 1/68, OSNCP 1969, Nr 2, poz. 36, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2004 r., V CZ 158/03, niepubl.).

Z powyższych uwag wynika, że i poprzednia skarga została oparta także na prywatnej ekspertyzie pismoznawczej A. K. z dnia 3 września 2012 r., która od samego początku była znana skarżącym. Skarga więc w tym zakresie podlegała odrzuceniu również ze względu na niezachowanie terminu określonego w art. 407 § 1 k.p.c.

Z tych względów zażalenie oddalono (art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.).

